

228. Tuna bro, Ö. Husby sn, Östkind's hd.

Pl. LXXXI. Fig. 3.

Runstenen upptäcktes 1906 på hösten vid plöjning i en åker på östra sidan om vägen straxt söder om Tuna bro, liggande med toppen något högre än foten, så att plogen skrapade mot stenens topp. Stenen framkördes av jordägaren till Stora Berga gård.

Ämnet är ljusröd, ådrig granit, på stenens nedre del med svarta ådror. Höjden är efter stenens mitt 1,53 m, bredden vid foten 61 cm, vid toppen tangerande nedre slinglinien 36 cm, tjockleken i toppen 21 cm, nedtill vid ristningens slut 17 cm. Slingans bredd är 8—10 cm. Ristningen tydlig, om ock ej särdeles djup.

Första namnet är **hipinkun**; bistavarna på **h** äro svåra att urskilja, den på **k** så gott som förstörd. Ut **rastu** har **s** formen av ett streck; en fåra, som utgår 2 cm ovan dess spets snett nedåt höger, är alltså icke huggen; i **u** äro stav och bistav nästan jämlöpande. Därpå följer liksom högra övre armen av ett snett kors.

Ordet 'efter' utgöres av runorna **ƿ↑ ft** i raden och **ir** under raden; på **f** utgår 2 cm från nedre bistavens utgångspunkt en stav, som lutar åt vänster, till nedre slinglinien för att rätta glömskan av det begynnande **i**; troligen avses att därmed skaffa ny stav åt **f**, så att staven till **f** kan läsas som **i**, vilket utbyte kunde tydliggöras vid ristningens fyllande med färg. Ristaren har måhända vid **u** i **rastu** trott sig vara vid **u** i **ufak** och fortsatt med **f**. I **buanta** äro bistavarna på **b** skilda $\frac{1}{2}$ cm på mitten av staven. Skiljetecknet efter **sin**, vars **s** ock är ett streck, torde ha funnits men kan ej fastställas, så ock efter **hilbi**, däremot finnes avgjort intet mellan **kup**, **ant** och **hans** men en punkt efter **hans**.

Inskriften är följande:

hipinkun × **kiafluk** : **rastu** × **fit** (under raden: **ir**) · **ufak** : **buanta** · **sin** **hilbi** **kup** **ant** **hans** ·

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Namnet **hipinkun** motsvarar fsv. **Hidhingun*, som självt icke förekommer, men vars delar ingå i flera namn; **kiafluk** motsvarar fvn. *Gjaflaug*. Då det knappt är troligt, att båda kvinnorna varit den avlidnes hustrur, har väl *Hidingun* varit hans hustru, *Gjaflög* deras dotter.

Översättning: *Hidingunn* *Giavlög* reste efter *O*fag, sin man. Hjalpe Gud hans ande!

229. Varby, Ö. Husby sn, Östkind's hd.

Pl. LXXXII. Fig. 1.

Litteratur: B. 1150; L. 1116; W. 50; *Ransakn.* 1667—84; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötl.*, s. 589; P. A. Säve, *ATS.* II, s. 104; *Reseber.* 1862, s. 50, teckn.; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 138, teckn.; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 39, teckn.

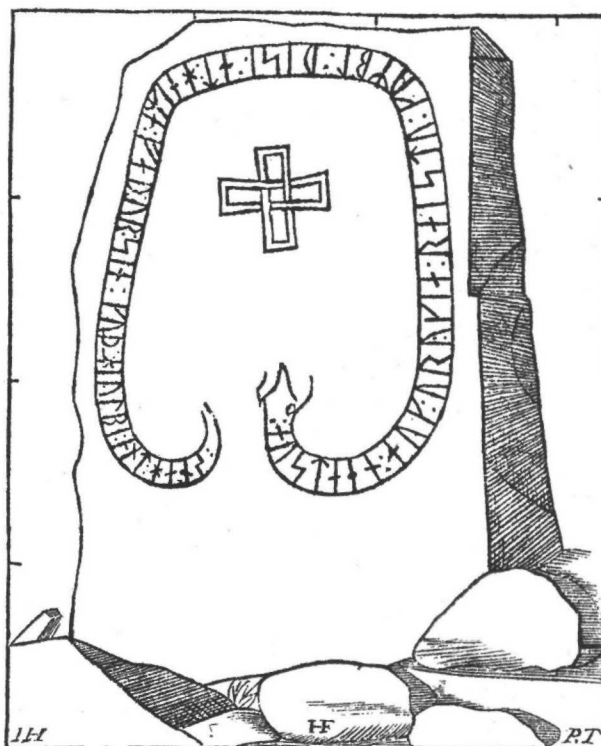
Runstenen vid Varby åsyftas uppenbarligen, då det säges i *Ransakn.*: »Den andre ligger på een löt wijd pas en fierdingzwägh från kyrkian, war nedhsunken i jorden och

nu är upgrafen, på honom Synas bokstäfwer Skrifne i een ringh mitt på stenen.» Av Peringskiöld och i B. 1150 säges han ock finnas »På Löten». Broocman säger »i en hage». P. A. Säve påträffade stenen »å Varby egor (mellan Varby och Mysinge), liggande framför en stugudörr i körvägen öfver ett dike; derföre mycket utnött och med svag inskrift, 4 alnar (2,37 m) lång, 2 alnar 5 tum (1,30 m) bred». C. F. Nordenskjöld säger, att den låg tvärs över vägen vid s. k. ålgerningen och att den säges ursprungligen stått i Utangärstad hage på andra sidan Vadaån. Vid mitt besök 1891 var stenen inlagd i en bro på vägen mellan Oklunda och de från Varby utflyttade gårdarne, straxt väster om de senare, varifrån den blev uttagen och rest.

Ämnet är granit.

Inskriften börjar efter ormhuvudet nedtill t. h. med ett kolon framför namnet **austaen**, vars första **a** är något svagt; av **s** är nedre staven utplånad, på det andra **a** är vänstra bistaven mycket skadad, på **e** synes en prick böra antagas 4 cm uppifrån. Efter **austaen** följer ett snett kors och efter **auk** har ett sådant ock funnits, ehuru nu blott högra övre strecket är i behåll, som nedtill avskäres av ett svagt kort streck. I **urykia** börjar bistaven nedom stavens topp i **ury** och i **y** 0,5 cm till höger om staven; **y** har en prick 1 cm från nedre linien. I **raistu** är övre staven på **s** förlängd till nedre linien; **t** är tydligt och börjar under övre linien. I **kumbl** går icke bistaven in till stavens mitt på **b** och utgår på **l** 1 cm nedom toppen. På **p** i **pisa**, **fapur** och **gup** utgå bistavarne från stavens ändar. Den avlidnes namn är **haira**; på det första **a** synes en 3,5 cm lång bistav korsa staven 3 cm uppifrån. B. 1150 har **heira**, vars **e** föranledes

av en pricklik fördjupning på stavens mitt, som kan men ingalunda behöver vara en huggen prick, i **Λ R** är stavens topp ej säker och bistavarne äro egentligen endast närmast staven tydliga; **haira** följes antagligen av kolon, **fapur** troligen av ett snett kors. I **gup** har måhända **g** prick, såsom P. A. Säve antager. Det följande är i allmänhet ytterst otydligt. Om skiljetecken funnits efter **gup**, kan ej ses. B. 1150 har därefter **hiulbi**, varav **hiu** äro förenliga med spåren, **l** är säker, **b** omöjlig att läsa, **i** synlig, och därefter synes kolon följa. Ordet 'ande' synes vara ristat **onta**; **o** är säkert och har formen **⋈** med nedre strecket skadat, **nt** äro jämförelsevis tydliga, **a** synes hava en bistav, som är nästan vinkelrät mot staven. B. 1150 läses **ant: hans:**, måhända är då ordet 'ande' **ont** och icke **onta**. Mellan **onta** och **has** synes intet skiljetecken hava funnits. Sista ordet läses i B. 1150 **hans**, av P. A. Säve **has**; det torde vara **has** med vänderunan **s** ¹, vars nedre stav är förlängd till övre linien.

B. 1150.

Inskriften är alltså följande:

: austæn × auk × urykia : raistu + kumbl + pisa : at : haira : fapur sin × gup hiul[b]i : onta has
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Den avlidnes namn **haira** är ack. sing. av fsv. *Gere*, isl. *Geiri*, vars *g-* tecknas **h** såsom i **hair** *G̊R* B. 710 Gryt, Söderml. (L. 921 orätt **ihair**).

Översättning: Östen och Orökja reste detta minnesmärke efter Gere, sin fader. Gud hjälpe hans ande!

230. Åkerby trappbacke, Häradshammar sn, Östkind's hd.

Pl. LXXXII. Fig. 2.

Litteratur: B. 927; L. 1120; W. 53; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötl.*, s. 579; P. A. Säve, *ATS.* II, s. 105; *Reseber.* 1862, s. 52, teckn.; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 133, teckn.; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 40, teckn.

Runstenen ligger på kant i norra kanten av den s. k. Trappbacken »eller, som folket kanske riktigare vill, 'Trappbacken', på hvilken under ofredstider trupper varit lägrade (C. F. Nordenskiöld)», som förr hörde till Tåsby men sedan skiftet 1853 till Åkerby. Den ligger mellan en väg och gärdesgården till Åkerby gårde på en linie, som sammanbinder en från Sätterstad utflyttad gård med en från Tåsby utflyttad. C. F. Nordenskiöld säger, att runstenen stått inom en rundel och att på backen otaligt många rundelar finnas och på yttersta spetsen ett kummel av 40 stegs omkrets.

Ämnet är granit. Stenens längd är 1,70 m, bredden 50 cm. Slingans bredd är c. 10 cm.

Ormens huvud löper ej ut i någon gadd. Inskriften börjar med kolon, men det ser ut, som om en huggen prick funnes nära ormhuvudets spets i jämnhöjd med den övre i kolon.

Inskriften är tydlig, fast en och annan runa är grund eller eljest skadad. I **sten** är **s** vänderuna:

: pulfr : resti : sten : pisa : aftir : ketil : sun : sin
 5 10 15 20 25 30

Namnet **pulfr** är fsv. *Tholf* l. *Thulf*, se Lundgren, *Personnamn*.

Översättning: Tolv reste denna sten efter Kättil, sin son.

231. Ö. Stenby kyrka, Östkind's hd.

Pl. LXXXIII. Fig. 1, 2, 3.

Litteratur: W. 43; P. A. Säve, *ATS.* II, s. 99, teckn.; *Reseber.* 1862, s. 43, teckn.; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 148, teckn.; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 38, teckn.

Då kyrktornet 1858—60 (icke 1854 såsom P. A. Säve uppger) ombyggdes, hittades i dess grund denna jämte följande fem runstenar. Denna runsten förvarades på kyrkvinden.

Redan vid C. F. Nordenskiöld's besök 1871 saknades de lösa styckena i stenens ändar, som P. A. Säves teckning upptager, och endast mittstyckets två halvoro voro i behåll. Då dessa sammanställdes, var stenens höjd 83 cm, bredden 46—48 cm. Slingans bredd 6—8 cm. Ämnet är kalksten.